

Hvala, s katero so napominano Pestalozzijevo knjigo obsipali njegovi sovrstniki, ni bila pretirana; to je v resnici zaslužila; ker je, kakor smo že omenili, v pravem pomenu klasiška knjiga, ki zanima človeka sleharnega stanu in sleharne dobe. V nji se črtajo verno izgledi ljudstva ter odkrivajo duševni pojavi pojedinih ličnosti tako, da se nam dozdeva, kakor bi jih uprav videli pred seboj. Navdahnjena pa je z iskreno ljubeznijo za narod, ki se je vkoreninila v Pestalozzijeve srecu zgodaj že, ko je namreč še kot otrok imel priliko pri svojem dedu, župniku v neki vasi blizu Zürichu, opazovati zapuščenost in revščino svojega naroda, katerega pojedini sebičneži zatirajo in uporabljajo v svojo korist.

Pestalozzi je uvidel, da narodu ni moči pomagati, dokler se ne otrese nevednosti in predsodkov, ter dokler se ne odkriža duševne okornosti, verske nemarnosti, razuzdanosti in drugih napak. Ali on ni iskal vzroka za vsak jednak prestopok v narodu samem, temveč tudi v onih, ki so poklicani zanj delati. Želel je s svojo knjigo tudi vplivati na čustvo višjih razredov, da bi v njih vzbudil pravo krščansko ljubezen in požrtvovalnost. „Potrebno je za bogatina in za berača, da jima je srce na mestu, ako želita srečna biti.“ To je glavna misel, ki odmeva glasno in jasno na vsaki strani Pestalozzijeve knjige.

Živa slika čiste krščanske ljubezni je Jera (Gertrud), katere „srce je zares na pravem mestu“. Ona je glavna oseba v povesti, okolo katere se sučejo vsi dogodki. V nj je Pestalozzi razodel blagotvorni vpliv domače vzgoje in silno moč častite in krepostne žene na moža in otroke.

(Dalje prih.)

## Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895.

(Jakob Dimnik.)

### I.

### 3. Praga.

(Dalje.)

**P**raga leži na obeh straneh reke Vltave in sicer večinoma na desnem bregu v prijazni dolini, obdani z lepimi holmci. V Pragi je 47 katoliških cerkev in 23 kapelic, 25 samostanov, ena ruska cerkev, 3 protestanske bogomolnice in 10 sinagog ali židovskih zbirališč. Mesto skupaj s predmestji šteje 380.000 prebivalcev; govori se skoro le češki jezik. Vredne, da jih ogledaš, so znamenite, stare pražke stavbe, med kojimi je n. pr. stolp za hranjenje smodnika, sezidan leta 1475.—1484. Nekdaj je ta stolp služil kot uhodna vrata v obzidano mesto. Na velikem nasipu stoji veličastna, l. 1458. sezidana tynska

cerkev s posebno lepimi kipi sv. Cirila in Metoda in lepimi reljefi, na kojih se vidi krst po sv. Cirilu in Metodu in podeljenje sv. obhajila po sv. Cirilu. Na severni strani tynske cerkve stoji palača Kinskega, največja v starem mestu, in krasna, starodavna občinska zbornica, koje visoki stolp je bil sezidan v 14 stoletji. Znamenita je stara češka ura na pročelji, katera bije zaporedoma 24 ur, začenši dan s solnčnim zahodom, ter kaže mesec, praznike in spreminjanje lune vse leto.

Znamenit je dalje Karlov most, sezidan l. 1357.—1507., ki ima 16 obokov, ter je 497 m dolg in 10 m širok; most krasi 25 kamenitih in 2 bronova kipa v prirodni velikosti. Znamenit je tudi češki Rudolfinum, zbirka slik čeških prijateljev umetnosti. Prekoračivši Karlov most, pridemo v male náměsti, od koder se dospe v Hradčín. Tu je s svojimi velikanskimi palačami kraljevi dvor, Waldsteinova palača, prestolnica, Loretska cerkev s slavnoznano monštranco s 6580 biseri, koje vrednost sama znaša 3 milijone goldinarjev, i. dr. — gotovo najznamenitejši del mesta.

Kdor je pa bil v Pragi, pa ne na Hradčín, je kakor bi bil v Rimu, pa ne bi bil v Vatikanu ali v cerkvi sv. Petra.

Hradčane leže proti večeru na malem hribu, s katerega lahko razgledaš celo mesto in lepo okolico. Ogledovaje s tega kraja to krasno mesto in prelepo okolico njega, so se mi vzbudila čustva veselja in žalosti; žalosti, če pomislimo na število nas Slovanov in nesrečno neslogo, zaradi katere nismo svoji. Kje so zdaj Vaclavi in Karoli češki, zlata doba zgodovine? „Mru kraljevi, mru rodovi, In njih grobe trava krije“, poje J. Fr. Gundulić. Pa tudi veselje me je navdajalo, ko sem gledal lepo mesto zlato Prago. O kako lepe, bogate kraje je Bog odločil Slovanom!

Da bi se zopet vrnili tu na Češkem dnevi svetega Vaclava in slavnega Karola IV.! Da bi zopet Čehi tako skrbeli za pravo znanost in umetnost in napredek krščanski, kakor sta ta dva skrbela, in Češka bo prva med nami — sicer je že v enem oziru zdaj —, med Slovani avstrijskimi. Kdor gleda Hradčane, zlato Prago in njeno krasno okolico, ne bo se čudil, da je nemški učenjak Humboldt, ki je mnogo sveta prehodil, Prago prištel najlepšim mestom celega sveta. Ne samo lepo je tu, temveč znamenito in lahko rečem zgodovinsko najznamenitejših mest cele Evrope. Gledaš li to, ali ono poslopje, vsako, da vsaki kamen tako rekoč ima skoro svojo zgodovino, zgodovino, večinoma s krvjo pisano! Da, ne samo češki narod, temveč vsi Slovani imamo tužno prošlost, katere je kriva naša prepirljivost, in celo v pregovoru znana slovanska nesloga v cerkvenem in političnem življenji.

Lepo je tudi poslopje, ki se imenuje kraljevi dvorec. Tega je v tem obsegu založil Karol IV. l. 1333. na mestu, kjer so poprej stanovali češki knezi. Kralj Vaclav II. je obnovil od 1484—1502. in

popravit ta dvorec. Nesrečni požar dné 2. rožnika 1541 je vse pokvaril. Zato je pa Ferdinand I. skrbel, da se zopet popravi. Cesar Rudolf II. od l. 1576—1611., ki je tu prebival, je vse olepšal. Kralj Matjaž je sicer skrbel za popravo in olepšavo kraljevega dvorca, ali se je preselil na Dunaj. Zadnji cesar, ki je tu prebival, se mi zdi, je bil cesar Ferdinand I., ki je umrl l. 1875. Velikanska dvorana v kraljevem dvorcu — največja dvorana v Evropi — je 24 m široka in 48 m dolga. Kedar je vsa razsvetljena, gori 2300 sveč. Bolj pa kakor kraljevi dvorec, bo gotovo zanimala bralce krasna cerkev sv. Vida s svojimi znamenitostmi in dragocenostmi. (Dalje prih.)

## Listek.

### Potres.

(Spisal Fr. Črnagoj.)

**Z**imska vihra je vila po planem. Velike, sobote, večer, v cerkvah vesoljnega krščanskega sveta pa je donela proti nebu vznesena, veličastna himna: Resurrexit dominus vere, aleluja! Pojemajoča zima je bila zbrala vse ostale ji moči in je divjala v zadnjem, smrt-nem boji z nastopajočo pomladjo.

Radi tega pa tudi ni segal „resurrexit“ ljudem tako v srca, kot prejšnja leta, in verniki, zapuščajoči cerkev, zavijali so se tesneje v svoja oblačila in hiteli molče na svoj dom.

V jutru vstajenja Gospodovega pa so bili vrhovi gora s snegom odeti, nebo je ostalo od jutra do večera oblačno in tožno, ledena burja pa je jemala ves odsev najkrasnejšega vseh praznikov v letu.

Zdelo se je, da to ni dan vstajenja, dan veselja, temveč da je to dan smrti!

Grozna pa je bila noč, ki je napočila — — — noč, kakor jednake še nismo preživeli nikdar! To je bil strašen „resurrexit“, ki je hrumel na naše uho ter nam pretresal dušo!

Da, bil je trepet, kakor da je vstal zares Gospod, ki prihaja strašen kot sodnik na oblakih neba v vsi veličastni grozi svoji — — — sodit žive in mrtve!

Oj — — — to je bobnelo, ropotalo, grmelo, zvenčalo in hruščalo — — — kakor da se podira v resnici ves svet, pa že strmoglavimo z zidovjem vred v neznane prepade.

„Jezus, Marija — — Francelj — — — ali slišiš — — — ali slišiš? — — Grozen potres — — — ali slišiš? — — Oj — — saj se že vse podira — — brž ven, ven“ — — vpila je žena moja.